

BSOBAC 22V - Bacheloroppgave med forskningsmetode

Bacheloroppgave

Barneoppdragelse og omsorg i et kulturperspektiv



Universitetet
i Stavanger

Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Bachelor i sosialt arbeid

Stavanger/16.05.2022

Kandidatnummer 7128

Innholdsfortegnelse

| | |
|--|-----------|
| 1. Innledning | 3 |
| 1.1. Temaets aktualitet..... | 4 |
| 1.2. Formål med oppgaven..... | 4 |
| 1.3. Problemstilling og avgrensning av oppgaven..... | 5 |
| 1.4. Relevans til sosialfaglig arbeid..... | 5 |
| 1.5. Faglige begreper forklart..... | 6 |
| 1.5.1. Kultur | |
| 1.5.2. Oppdragervold | |
| 1.5.3. Omsorg | |
| 1.5.4. Barnevernets formål og rolle | |
| 1.5.5. Fylkesnemnda | |
| 1.5.6. Fordommer mot barnevernet | |
| 1.5.7. Meldeplikt | |
| 1.5.8. Kulturkompetanse | |
| 2. Faglig kunnskap | 9 |
| 2.1. Bowlbys tilknytningsteori..... | 10 |
| 2.2. Kommunikasjon..... | 12 |
| 2.2.1. Øyvind Dahls interkulturelle kommunikasjonsteori | |
| 2.2.2. Verbal vs non-verbal kommunikasjon | |
| 2.2.3. Aktiv lytting | |
| 2.3. Barnets beste i barnevernsarbeid..... | 14 |
| 3. Metode | 16 |
| 3.1. Valg av metode..... | 16 |
| 3.1.2 Litteraturstudie | |
| 3.2. Artikkelsøk..... | 17 |
| 3.2.1 Inklusjons- og eksklusjonskriterier | |
| 3.3. Tematisk analyse..... | 19 |
| 3.4. Kildekritikk..... | 19 |
| 4. Analyse og diskusjon av funn | 20 |
| 4.1. Sammendrag..... | 20 |
| 4.2. Aksept, prevalens og rapportering av oppdragervold..... | 23 |
| 4.3. Konsekvenser av oppdragervold..... | 27 |
| 4.4. Kulturelt betinget omsorg og oppdragelse..... | 27 |
| 5. Drøfting | 31 |
| 5.1. Bakgrunn..... | 31 |
| 5.2. Voldsbruk..... | 32 |
| 5.3. Barnevernet og kultur..... | 33 |
| 6. Konklusjon | 35 |
| 7. Litteraturliste | 36 |

Innledning:

Barneoppdragelse, vold og omsorg er tema som er undervurdert hos de fleste. Det finnes ekteskap-/samlivskurs, hundekurs, birøkterkurs, div utdanninger - alt for å kvalifiseres for noe. Å oppdra barn derimot, verdens viktigste oppgave, er «noe alle kan» - det er intuitivt. Å klare å lage barn er det eneste kriteriet for å være kvalifisert til å oppdra dem og vise omsorg. Hvis du vil være fosterforeldre derimot, da må du på kurs. Her kommer barnevernet inn, de skal hjelpe til når kvalifiseringen er utilstrekkelig. De som ikke har det intuitive instinktet eller korrekte måten å veilede og vise nok omsorg for barn - altså det som er til barnets beste. Det er derfor de er såpass viktige, fordi dette skjer oftere enn man skulle tro. Dessverre er det enda flere som trenger barnevernshjelp enn det som blir rapportert.

Jeg har selv erfaring med å ønske vi hadde fått hjelp, som barn hadde jeg det ikke bra hjemme, men ingen barnevern kom hjem til oss. Utenfra så det greit ut, men familiesituasjonen var preget av frykt, forsømmelse og mye tårer. Dette var noe jeg også senere så i andre familier, da spesielt i andre kulturer. Ting som faktisk var akseptert i andre land, det sjokkerte meg. Volden i min familie var skjult fordi de visste det ikke var lov, der derimot, var det åpenlyst. På besøk hos familievenner i USA, var ris til barn 100% lovlig. Foreldrene hadde en «spanking stick», en tresleiv, som de bar rundt som trussel - hvis barna ikke oppførte seg ble de advart, hvor de tok frem sleiva, og hvis barnet ikke sluttet, var steg to flere slag på bar rumpe. Jeg spurte om ikke de trodde dette var skadelig for barna, men ikke bare var det godkjent oppdragelse, det var forventet. Hvis du ikke slår barna så er du en dårlig forelder. Jeg opplevde at barn ned til 3 års alder var oppe til sent på kvelden, gjerne kl:00/01, da dette var en del av kulturen. Ungene ble ofte uskikkelige på kvelden, og mesteparten av risen kom som følge av ulydighet, med utmattelse som årsak. Dette er grunnen til at jeg ønsker å skrive denne oppgaven. Hvis vi kan belyse og bevise de faktiske skadelige problemene med oppdragervold, så kan vi kanskje få til en endring hos mennesker. Bare fordi noe er akseptert i noen kulturer gjør det ikke rett - slaveri var også lovlig for ikke lenge siden, men ved å opplyse befolkningen kan det forhåpentligvis bli forandring.

1.1 Temaets aktualitet:

Norge blir mer og mer flerkulturelt (Jávo, 2010, s. 7), og det er derfor viktig med et kulturopplyst barnevern (Barnevernpanelet, 2011, s. 13). Jeg ønsker å *belyse problemer med kulturelt anerkjent vold mot barn*, hvorfor dette er spesielt skadelig og hva man kan gjøre annerledes. Jeg ønsker også å se på uttrykk for omsorg, og viktigheten av kulturkompetanse i barnevernet for å gjenkjenne forskjellige omsorgsuttrykk. Barneoppdragelse er en såpass viktig del av livet og legger føringen for et godt liv. Får barn en dårlig start viser forskningen at mange vil slite senere i livet. De fleste foreldre ønsker det beste for sine barn, men ofte vet de ikke bedre. Man slår fordi det er slik de selv ble oppdratt. De omskjærer jenter fordi det er kulturelt akseptert. Barnevernet må vite hva som er vanlig i andre kulturer både for å skape rom for forståelse, men også for å være føre var med tanke på vold. Kultur og integrering blir mer og mer aktuelt nå som Norge har blitt mer flerkulturelt, og barnevernet må henge med og ekspandere kunnskapsgrunnlaget.

1.2 Formål med oppgaven

Jeg begynner oppgaven med å forklare bakgrunnen for temaet jeg har valgt, deretter fremlegge problemstillingen, beskrive relevansen til sosialt arbeid, utdype noen relevante begreper og forklare teorien. Så legger jeg frem metode og kildekritikk, deretter hovedartiklene, analysere funn, drøfte og til slutt fremstille min konklusjon.

Formålet med oppgaven er å sette lys på noen viktig samfunnsproblem, nemlig; vold, spesifikt i oppdragelsen, men også andre temaer som omsorg, minoriteter, kultur og barnevern, og se om det ligger fakta bak fordommer mot barnevernet, eller andre veien, fordommer mot minoriteter. I denne oppgaven ønsker jeg videre å se dypere på minoriteters møte med barnevernet, og da spesielt i forhold til vold. Er det økt sannsynlighet for diverse tiltak hos minoriteter, har kultur innflytelse på barnevernets behandling av sakene, og er det slik at det er høyere insidens av oppdragervold hos innvandrerfamilier?

1.3 Problemstilling og avgrensning av oppgaven

Dette temaet har mange forgreninger som; minoriteters møte med barnevernet, tiltak hos minoriteter mot majoriteter, vold i innvandrerfamilier, kultur og integrering, barnevernet og tolkeproblematikk, forskjellsbehandling innad i barnevernet, oppdragervold, fordommer mot og i barnevernet for å nevne noen. Jeg har valgt å avgrense hovedtemaene til oppdragervold, og kultur i møte med barnevernet, for å kunne dypdykke og belyse problemene ordentlig.

Min problemstilling blir derfor:

Barneoppdragelse og omsorg i et kulturperspektiv - er oppdragervold mer vanlig blant minoriteter, og hvordan skal barnevernet best møte disse familiene?

1.4 Relevans til sosialfaglig arbeid

Som sosialarbeider vil en ofte møte mennesker med en annen kultur, og det er viktig å være åpen for et annet tenkesett og væremåte, å se og forstå de ulikhetene man møter. Enten det er som koordinator av flykninger, som ansatt i NAV og veileder for sosialstønad eller foreldrepenger, i fengsel med arbeid for re-integrering i samfunnet, i barnevernet med arbeid med hjelpetiltak eller som miljøterapeut på en barneskole.

Kultur er overalt - det samme er dessverre vold. Som sosialarbeider må en kunne oppdage signalene fra voldsutsatte; de må også kunne vite hva de skal gjøre for å hjelpe, ofte både voldsmannen og offeret (Heltne & Steinsvåg, 2011, s. 162). Oppdragervold er ekstra viktig ettersom barn ofte ikke klarer eller ønsker å si ifra selv, og derfor må man være ekstra var (Heltne & Steinsvåg, 2011, s. 121). Hvis sosialarbeidere får økt kulturkompetanse mener jeg alle, både familiene og forvaltningen, vil tjene på det på grunn av økt forståelse. Innad i barnevernet skal det være et spesielt fokus på kulturforskjeller, på oppdragervold, og veiledning av foreldre. Kompetansen må være tilstede for å faktisk kunne hjelpe. Lovverket må også reflektere de faktiske forhold og mer forskning må gjøres for å kunne dokumentere, demonstrere og evaluere tiltak som besluttes.

1.5 Faglige begreper forklart

1.5.1 Kultur

«Kultur er brillene en ser verden igjennom» (Hofman, 2011, s.33). Kultur kan defineres som «et system av kunnskap, ideer, verdier, regler som ligger bak hva vi gjør, og om uttrykkes gjennom det vi gjør» (Rugkåpsas oversetning av Keesing 1981, s 26). Kultur er felles for en gruppe mennesker, det blir overført fra generasjon til generasjon (Bunkholdt & Kvaran, 2015, s. 65), det blir forankret fra fødsel og påvirker menneskers tanker, holdninger og normer. Kultur kan gi trygghet, tilhørighet og en forståelse av verden (Røkenes & Hanssen, 2007, s. 174). Kultur er noe alle har, og det er viktig å være klar over verdigrunlaget i egen kultur (Eide et al., 2015, s. 207).

1.5.2 Oppdragervold

Oppdragervold kan defineres som fysisk eller psykisk vold, ment å påføre smerte, for å få personen til å slutte å gjøre noe eller å ufrivillig gjøre noe, som et ledd i oppdragelsen av barn (Eide et al., 2015, s. 62; Berg et al., 2017, s. 90 og Heltne & Steinsvåg, 2011, s. 120). Vold var normal praksis i oppdragelsen også i Norge for bare noen tiår siden, (Rugkåsa et al., 2017, s. 26 og Eide et al., 2015 s. 63), og det ble også her sett på som noe privat anliggende innad i familien, utenfor rettsstatens inngripen (Aarset & Bredal, 2018, s. 95).

1.5.3 Omsorg

Omsorg blir ofte sett på som intuitivt, spesielt hos kvinner (Rugkåsa et al., 2017, s. 36), og for mange er det taus kunnskap - ferdighetskunnskap som sitter i ryggmargen uten å kunne bli enkelt forklart (Ellingsen et al., 2015, s. 129), - det kan være vanskelig å sette ord på behovet, men omsorg er noe alle mennesker behøver. Omsorg kan defineres som «at en bryr seg om og tar vare på en annen» (Leira, 1992 og Ungersom 2005 i Backe-Hansen, 2017, s. 17). Empati, å sette seg selv inn i den andres verden (Røkenes & Hanssen, 2007, s. 58), er sentralt i omsorg, det samme er anerkjennelse av en annens subjektivitet, altså å tillate deres forståelse av situasjonen. Et ønske om å hjelpe når en ser vanskeligheter hos den andre, og måten hjelpen utføres på, ved å ha den andres beste for øyet, setter rammen for god omsorg.

(Backe-Hansen, 2017, s. 17). Det er ikke i alle omsorgssituasjoner autonomi er mulig, altså å bestemme selv over eget liv («Autonomi», 2019), men desto viktigere blir medvirkning; å for eksempel få velge meny på barnevernsinstitusjon gir barna iallfall en liten følelse av egenrådighet over sin situasjon (Backe-Hansen, 2017, s. 63).

1.5.4 Barnevernets formål og rolle

I barnevernloven § 1 kommer barnevernets formål frem:

«Loven skal sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid. Loven skal bidra til at barn og unge møtes med trygghet, kjærlighet og forståelse og at alle barn og unge får gode og trygge oppvekstvilkår.» (Barnevernloven, 1993).

Barnevernet i Norge er familieorientert, hvor trengende familier og barn kan få hjelp til diverse velferdstjenester som hjelpetiltak, veiledning/råd i barneoppdragelsen, økonomisk støtte til barnehage/fritidsaktiviteter, eller avlastning - alt for å ivareta barnas behov (Christiansen & Kojan, 2016, s. 34). Hvordan vedtak i barnevernet skal besluttet er mindre lovbestemt, noe som åpner for bruk av skjønn. Hva som faktisk er barnets beste blir opp til hver enkelt sosialarbeider, eller fylkesnemndsmedlem, og den eneste føringen er at det er viktig med stabil situasjon for barnet, og at barnet skal kunne uttale seg, om mulig (Christiansen & Kojan, 2016, s. 36). Skjønn handler om å se en situasjon fra flere sider, bedømme de forskjellige hensynene som skal tas og foreta det best mulige valget i en situasjon - av og til må en velge den beste av to onder (Christiansen & Kojan, 2016, s. 202). En sosialarbeider som utøver skjønn må ta i bruk flere kunnskapsformer, som praktisk kunnskap, etisk kunnskap teoretisk kunnskap og psykologisk kunnskap (Ellingsen et al., 2015, s. 174-176).

1.5.5 Fylkesnemnda

Fylkesnemnda er ifølge Lindboe et forvaltningsorgan, «et domstolslignende statlig nemd» (Lindboe, 2003, s. 199). Det er uavhengig fra departementet, og det er kun domstolene som kan overprøve et vedtak. Fylkesnemnda er ledet av en jurist som i hver sak har med seg 1-2 sakkyndige og 1-2 alminnelige borgere (Løvlie & Skivenes, 2021, s. 5). Ved

uenighet gjelder flertall, og alle teller én stemme. Alle barnevernssaker som omhandler tvang skal vedtas i fylkesnemnda, som pålegg om hjelpetiltak, tvungne medisinske undersøkelser, og omsorgsovertakelse - selv om det foreligger samtykke fra foreldre (Lindboe, 2003, s. 200).

1.5.6 Fordommer mot barnevernet

Å ha fordommer betyr en negativ holdning mot mennesker eller grupper, som en selv ikke har tilhørighet til. Å ha en fordomsfull atferd, eller nekte noen likeverd er diskriminering (Jávo, 2010, s. 43), og stereotypiene fordommene bygger seg på stammer fra sammensatte idéer om spesifikke grupper som etnisitet, språk, religion, utviklingshemning, utdanning, *er* sånn og sånn («Fordommer», 2020). Fordommer mot barnevernet har blitt mer og mer vanlig de siste årene, spesielt i innvandremiljøer, men fordommer går begge veier, og sosialarbeidere kan også ha fordommer mot mennesker av andre kulturer (Eide et al., 2015, s. 207 og Jávo, 2010, s. 156).

1.5.7 Meldeplikt

I flere land er man enten lovpålagt, eller moralsk forpliktet å rapportere til barnevernet om antakelser om oppdragervold mot barn. I Norge omtales dette som meldeplikt (BUFDIR, 2019 og Heltne & Steinsvåg, 2011, s. 235), og det er nedskrevet i Barnevernloven § 6-4 (Barnevernloven, 1992). Meldeplikten er utløst hvis en «har grunn til å tro» at barn utsettes uakseptable forhold, som for eksempel mishandling, som oppdragervold eller omsorgssvikt. Selv om det er meldeplikt i Norge er det sannsynlig mye underrapportering, og mange vegrer seg for å melde, enten grunnet usikkerhet om de har *nok* grunn til å tro, mens noen, som helsepersonell, kan tro taushetsplikten har forrang - eller at de ikke er klar over unntakene til taushetsplikten, slik som ved omsorgssvikt eller mulig oppdragervold (Homlong et al. 2019).

1.5.8 Kulturkompetanse

Barnevernet kan ha vansker for å kategorisere, definere og måle kultur, ettersom det er såpass diffust, derfor kommer kulturkompetanse frem som et viktig felt innad i barnevernsarbeidet. Kulturkompetanse er kunnskap og forståelse av andre kulturer (Rugkåsa et al., 20017, s. 80). Det innebærer *kulturell bevissthet*, altså innsikt i ens egen kultur; kunnskap og teorier om andres kultur, men fokus må også ligge på ferdigheter i

kommunikasjon, også tverrkulturelt (Røkenes & Hanssen, 2007, s. 175 og Eide et al., 2015, s. 208). Kulturkompetanse omhandler anvendelsen av kulturkunnskap - ferdigheter som bygger på teori og analytisk kunnskap om kultur- i relasjonsarbeid på tvers av kulturer (Eide et al., 2015, s. 208). Kultursensitivitet er en viktig del av kulturkompetansen, og omhandler følsomhet for kultur. Å anerkjenne andre mennesker som likeverdige, vise respekt for deres verdier blir måten en kan utøve kultursensitivitet på (Eide et al., 2015, s. 209). Et hensyn til kultur betyr å ha kunnskap om, åpenhet for og å akseptere forskjeller (Eide et al., 2015, s. 45), som andres væremåte, perspektiv eller verdier (Bunkholdt & Kvaran, 2015, s. 65). Som sosialarbeider er det viktig å være obs på etnosentrisme, at ens egne verdier, normer og oppførsel er overlegne andres, og brukes derfor som målestokk på andres væremåter (Dahl, 2013, s. 73).

2. Faglig kunnskap

Jeg har valgt å fokusere spesifikt på Bowlbys tilknytningsteori ettersom jeg mener den hjelper oss å forstå samholdet mellom barn og omsorgspersoner, enten de er i familie eller ikke. En adekvat tilknytning tidlig i barneårene er essensielt for barnets videre utvikling. Det er også bevist at barn har det best hjemme, ved det biologiske prinsipp, og det understrekes fra barnevernets sin side i at de alltid forsøker å ivareta barnets biologiske familiesituasjon. Dette er nettopp hvorfor hjelpetiltak er såpass viktige, hvis barnet begynner å slite i hjemmet, eller foreldrene har problemer med oppdragelsen, sosioøkonomiske forhold, leksehjelp eller tidsklemme med aktiviteter og jobb, så kan unødvendig stress føre til vold eller ytterligere forverring av familiesituasjonen, som igjen fører til sterkere tiltak fra barnevernstjenesten.

Videre fokuserer jeg på kommunikasjonen, og spesifikt Dahls teori om kommunikasjon på tvers av kultur, fordi så mye av arbeidet er gjort hvis kommunikasjonen er i orden. Hvis vi ikke bare klarer å uttrykke oss, men også faktisk forstå hverandre så vil ikke misforståelser farge situasjonen. Kommunikasjon er viktig i alle jobber, men spesielt når en arbeider med mennesker. Alle mennesker kommuniserer, og det er så mange forskjellige måter å kommunisere på, derfor er det helt essensielt med kompetanse om kommunikasjon.

Barnets beste er det barnevernet alltid skal jobbe ut i fra, derfor vektlegges dette som siste punkt i teoridelen. Det som faktisk er barnets beste er alltid subjektivt, så kompetanse,

kunnskap og forståelse må være fokuset, hvis det faglige skjønnet skal utføres korrekt. Kunnskap om kultur må ikke undervurderes, og barnets beste vil også avhenge av kulturell identitet og verdier.

2.1 Bowlbys tilknytningsteori

I et barns første leveår begynner deres kanskje viktigste forhold, nemlig tilknytning til omsorgspersonene. Bowlbys tilknytningsteori ble beskrevet av John Bowlby på siste halvdel av 1900-tallet (Grøholt et al. 2008, s. 23), og handler om utvikling og samhold som et biologisk system, altså ved at barn klenger til mor når det er usikkert, gråter for å søke trøst, og henvender seg til mor for trygghet («Tilknytning», 2022). Barnets utvikling skjer i tråd med samhandlingen, kontakten og tilknytningen til foreldrene, og dersom omsorgspersonene svikter i å gi barna trygge rammer kan det bli varige problemer (Barnevernpanelet, 2011, s. 44). Kvaliteten på tilknytningen er et mål på foreldrenes mulighet for å reagere på barnets atferd, regulere deres emosjonelle uttrykk og hjelpe barnet å forstå hva som skjer, slik at hendelser ikke blir like skremmende (Heltne & Steinsvåg, 2011, s. 66). Tilknytningsteorien er vesentlig i terapi, og er et godt brukt verktøy når en jobber med familier, og spesielt barn. (Grøholt et al., 2008, s. 23). Utvikling av tilknytning skjer i løpet av de første leveårene hvor barn knytter betydelige, følelsesmessige bånd med sin omsorgsgiver, og en stabil tilknytning er antatt å ha stor betydning for forhold senere i livet («Tilknytning», 2022). Tidlig emosjonelt samspill mellom mor og barn er sosialt preadaptivt, altså det er nærmest en refleks hos barn - trangen til å knytte seg til omsorgspersonen er et universelt, naturlig behov. God tilknytning vil skape trygghet for barnet, mens utilstrekkelig tilknytning vil kunne føre til predisposisjon for psykiske problemer (Grøholt et al., 2008, s. 23).

Tidligere ble tilknytning sett på som absolutt, mens idag tenker man at det beste er å inneha både selvstendighet eller autonomi, altså å klare seg på egenhånd, men samtidig også avhengighet av andre (Jávo, 2010, s. 65). Studier viser at hvis foreldre tidlig fokuserer på selvstendighet, fordi det er normalt i en kultur, mens det i en annen kultur er avhengighet som er det eneste rette, blir man fort misforstått som dårlig forelder (Jávo, 2010, s. 66). Selvstendigheten vil også øke etter hvert som barnet blir eldre, men noen barn er selvstendige tidligere enn andre, uten at det nødvendigvis betyr omsorgssvikt, her vil god kompetanse blant sosialarbeidere være essensielt.

Tilknytningsmønstre er nøye forsket på - noe som gir høy reliabilitet/pålitelighet - de ble så kategorisert, og de demonstrer reaksjonene til barna i møte med en fremmed situasjon, og kan reflektere kvaliteten på tilknytningen. Utilstrekkelig tilknytning *kan* være en indikasjon på dårlig omsorgsevne (Aarset & Bredal, 2018, s. 53), men samtidig kan tilknytningen også være annerledes i andre kulturer, derfor er variert kompetanse essensielt (Aarset & Bredal, 2018, s. 11).

Tilknytningsmønstre i en fremmed situasjon: (Grøholt et al., 2008, s. 24)

1. Trygg - Moren er en trygg base, som gjør at de tør å utforske - de henvender seg til henne for trøst ved usikkerhet, hvor de etterpå går tilbake til lekingen. Tydelige tegn på savn av mor hvis hun går.
2. Avvisende - Utforsker på egenhånd, bryr seg ikke om moren, reagerer heller ikke nevneverdig hvis hun går. Kun opptatt av lekingen, og vil ikke bli løftet opp.
3. Ambivalent - Ønsker ikke å utforske, engstelig over situasjonen. Urolig hvis mor går. Vil ikke trøstes av mor, og veksler mellom sinne eller passivitet, og kontaktsøking.
4. Disorganisert - Blandet atferd, kan ha forvirret oppførsel, redd for moren, og ingen tilknytningsstrategi - kan også være en kombinasjon av de andre mønstrene.

Utilstrekkelig utviklet tilknytningsrelasjoner kan være på grunn av forhold hos barn, som funksjonshemninger («Tilknytning», 2022), men kan også komme som følge av omsorgssvikt (Grøholt et al., 2008, s. 25). En annen årsak kan være generasjonelt betinget, at foreldrene selv opplevde dårlig tilknytning i sin barndom, hvor de nå videreformidler samme dårlige forhold i sin familiesituasjon (Andresen, 2019, s. 21).

Når barnevernet skal utføre undersøker i en sak, har de ikke bare samtaler med barn og omsorgspersoner, de skal også observere samspillet dem imellom - og se blant annet om de har god tilknytning (Andresen, 2019, s. 37). Tilknytningsmønstrene kan argumentere for gode eller dårlige familieforhold, og utreder må være obs på relasjonen. Å kartlegge familien kun basert på tilknytning blir ensidig og mangelfull, ettersom andre sosiale, kognitive og emosjonelle forhold ikke tas hensyn til (Aarset & Bredal, 2018, s. 53).

En annen faktor er når for eksempel familien har flyktet eller blitt splittet, det er ingen som har «skyld» i hvorfor tilknytningen fremstår som dårlig, men hvis ikke barnevernet tar hensyn til årsakssammenhengen og kun fremstiller dette som dårlig omsorg, vil begrunnelsen for omsorgssvikt bli helt feil (Aarset & Bredal, 2018, s. 61-62). Som profesjonsutøver som jobber med relasjonsarbeid er det viktig å inneha en «ikke-vitende posisjon». Dette betyr ikke å ikke ha noe kunnskap eller erfaringer, men heller å møte hver enkelt med et åpent sinn, ikke la fordommer, stereotypier eller generaliseringer legge føringen for relasjonen. Hvert enkelt menneske eller familie skal behandles individuelt og ikke sammenføres som en kulturell representant for sine landsmenn (Eide et al., 2015, s. 212). Dette er spesielt viktig i møte med minoriteter hvor fordommer, antagelser og kulturelle barrierer kan gjøre relasjonen vanskelig hvis en sosialarbeider ikke er tilstrekkelig åpen og forundringsfull - selv tilknytning som er godt dokumentert, blir utilstrekkelig som mål på omsorg hvis ikke alle elementer inkluderes i utredningen.

2.2 Kommunikasjon

2.2.1. Øyvind Dahls interkulturelle kommunikasjonsteori

Å kommunisere betyr å uttrykke seg. Alle mennesker har en medfødt kommunikasjonsevne, og kommunikasjonskompetansen utvikles i interaksjoner med andre, aller mest igjennom språket (Røkenes & Hanssen, 2007, s. 7). Som yrkesutøver må man tilrettelegge for relasjonen, en må skape rom for dialog, respektfull anerkjennelse, trygghet og tillit (Røkenes & Hanssen, 2007, s. 15). Hva som utgjør god kommunikasjon, handler om målsetningen og resultatet av samtalen, og avgjøres ved «effektiv informasjons- og meningsformidling», og er også avhengig av konteksten - av og til er empati og trygge rammer viktigere enn selve innholdet i samtalen (Røkenes & Hanssen, 2007, s. 219).

Interkulturell kommunikasjon betyr kommunikasjon på tvers av kulturer. Det er dog ikke kulturene som skal snakke med hverandre, det er menneskene som innehar de forskjellige kulturene (Dahl, 2013, s. 34). Kommunikasjon med mennesker av en annen kultur handler om å skape forståelse, skape en relasjon, selv med alle de mulige kulturelle forskjellene eller hindringene. Å forstå de kulturelle kodene, finne et felles punkt, og fremme oppriktig interesse for den andres forståelse av verden er viktig for å starte en god samtale (Røkenes & Hanssen, 2007, s. 174). Kulturorienterte kommunikasjonsstiler forhindrer misforståelser,

skaper relasjoner og forhindrer mistillit. I barneverntjenesten må alternative samtalemetoder i kartleggingen muligens benyttes, da de dominerende metodene ikke er inkluderende eller kultursensitive nok (Aarset & Bredal, 2018, s. 8).

Forståelse betyr ifølge Dahl å finne den mest akseptable beskrivelsen av det en ønsker å formidle, å koble noe uvisst til noe kjent, og forståelsen formes i samhandlingen mellom mennesker, og desto bedre en klarer å forme beskrivelsene til å dekke intensjonen, jo lettere blir det for den andre å forstå. Det er viktig å være obs på eventuelle feiltolkninger, bare fordi noen har en intensjon, betyr ikke at den andre nødvendigvis forstår. Når det blir en såkalt mismatch, man forstår ikke hva den andre faktisk mener, så er det ingen grunn til kommunikasjonsbrudd, det burde heller føre til videre diskusjon og forklaring (Dahl, 2013, s. 24-25).

Forståelsen av interkulturell kommunikasjon bygger selvsagt på forståelsen hver enkelt har av kultur - enten det er en essensialistisk kulturforståelse, at noen *har* kultur; eller en dynamisk kulturforståelse, at kultur er noe man *gjør*. Det er ikke slik at alle i en kultur har de samme verdiene og normene, essensen i en kultur kan differensiere. Dynamisk kulturforståelse går på hvordan mennesker handler i det sosiale samspillet, og kulturen er flytende og i endring (Dahl, 2013, s. 38-42).

Når to mennesker med totalt forskjellige kulturbakgrunner skal kommunisere med hverandre vil de muligens ha vansker med å skjønne hva den andre mener. Ikke bare på grunn av språket, men kodene, teknikken for kommunikasjon, om det er kroppsspråk, selve ordene som brukes, metaforer eller tegn som brukes (Dahl, 2013, s. 78-79). Kommunikasjonen endrer seg på tvers av landegrenser, på tvers av folkeslag, ikke bare med tanke på språk og tolkebruk, men også med non-verbal kommunikasjon, skikker og normer i en kultur. Å ikke kunne snakke med en av det motsatte kjønn på grunn av regler i kulturen, å ikke kunne snakke om fremtiden på grunn av overtro, å kommunisere med bevegelser, handlinger eller andre verktøy - alle slike nyanser må en være klar over og kunne benytte seg av for å skape rom for forståelse og tillit.

2.2.3 Verbal vs non-verbal kommunikasjon.

Verbal kommunikasjon har Latinsk opprinnelse, «verbum» betyr ord, og betydningen blir da å kommunisere ved ord (Dahl, 2013, s. 134), og non-verbal betyr da kommunikasjon uten ord. Å snakke med andre er ofte intuitivt og det er lett å få frem ønsket forklaring, mens den non-verbale kommunikasjonen er mer åpen for tolkning. Om en gråter, men samtidig sier at alt er bra, vil det være inkongruens og ikke en forståelig situasjon. Enten så går det ikke bra, eller så har muligens gråten en annen årsak. Å for eksempel opprettholde øyekontakt er ikke vanlig i asiatiske land, det er respektfullt å være unnvikende, så å være kreve å «se på meg» i en samtale vil være konfliktfyltfremmende. Håndhilsning, nikk, hvor og hvordan samtalen foregår, uttrykk og kroppsspråk er alle betegnelser på kommunikasjonsformer og må respekteres for å få en relasjon (Jávo, 2010, s. 164).

2.2.4 Aktiv lytting

Lytting er ikke noe passivt som skjer av seg selv, men en aktiv handling. Aktiv lytting handler om å lytte med hele kroppen, være 100% tilstede i samtalen. Lene seg frem mot den som snakker, være interessert og leve seg inn i det den andre forteller. Det kan være viktig å tolke det som blir presentert i samtalen, og stille relevante og gode spørsmål, både for å få svar, men også som en måte å formidle at en forstår (Damgaard & Nørrelykke, 2001, s 40-41). Ettersom barn har en viktig stemme i barnevernssaker, barnet skal ha medvirkning, er kommunikasjon med barna essensielt. Å tilrettelegge for at de skal kunne uttrykke seg betyr å snakke på en måte barnet forstår og la dem selv forklare ut ifra sitt perspektiv (Andresen, 2019, s. 87).

2.3 Barnets beste i barnevernsarbeid

I barnevernloven kapittel 4 § 1 blir barnets beste beskrevet. Der legges det *avgjørende* vekt på tiltak som gagnar barnet absolutt mest som føring for barnevernets arbeid (Barnevernloven, 1993 og Lindboe, 2003, s. 46). Norge ratifiserte FN's Barnekonvensjon i 1991 (Bunkholdt & Kvaran, 2015, s. 46), og i Artikkel 3 blir barnets beste beskrevet. Barnekonvensjonen fremlegger 3 universelle rettigheter for barn, «rett til beskyttelse, rett til ressurser, og rett til deltakelse» (Christiansen & Kojan, 2016, s. 36). De beskriver at barnets

beste skal tillegges mest vekt ved alle situasjoner som vil omhandle barn. Medlemslandene forplikter seg for å ivareta barna med tilstrekkelig omsorg, enten det skjer via foreldre eller andre omsorgspersoner - eller en institusjon eller andre tjenesteytere (Bunkholdt & Kvaran, 2015, s. 47). Hvordan beslutning om hva som faktisk er til barnets beste tas, handler om faktisk kunnskap om barnet, derfor tillegges sakkyndige, for eksempel psykologer, ofte stor vekt i saker i barnevernet eller fylkesnemnda (Lindboe, 2003, s. 46 og Van der Weele & Fiecko, 2020).

Det å alltid legge vekt på barnets beste betyr å alltid vurdere alle muligheter. Det kan være krevende å vurdere, ettersom alle har forskjellige meninger. Barnevernets beslutninger om hva som er barnets beste kan komme i konflikt med omsorgspersonenes ønsker og av og til barnets ønsker (Berg et al., 2017, s. 116).

Fra barnevernets side blir barnets beste ofte sett igjennom tre holdepunkter, nemlig, foreldrenes synspunkter eller argumenter, barnets egne tanker, ønsker og kulturelle forhold, og evidens - som mulige konsekvenser for barnet i familiesituasjonen, muligheter for forandring både hos foreldrene selv og av oppdragelsesferdigheter (Løvlie & Skivenes, 2021, s. 18 og 23). Selv om av og til foreldre er klar over at barnet ikke har det så bra hjemme, eller de er usikre på egen prestasjon, kanskje de ønsker hjelp og veiledning av barnevernet, men på grunn av frykt for omsorgsovertakelse tør de ikke be om hjelp. Idéen om at all kontakt fører til at barnevernet tar barna dine er ikke fjern for mange. Det er best å «skjule» seg for barnevernet, håpe de ikke vet familien finnes, fordi da er det ingen risiko for at de skal hente ungene (Hauge & Kommandantvold, 2016). Media har stor innflytelse på befolkningen, det samme har jungeltelegrafene. Når en familie mister omsorgen for et barn, så klager de ofte til sine nærmeste, som forteller historien videre, og videre, og så ender sannheten opp med at barnevernet bare stjeler barn - noe som fakta viser er helt feil.

Å ikke delta eller opprettholde dialog med barneverntjenesten kan betegnes som at foreldre innehar en mistenksom atferd, deres frykt for barnevernet kan tolkes som at de har noe å skjule. Dette kan bygge på legitim frykt for barnevernet, spesielt etter saker i media hvor foreldre forteller om umenneskelige krav og tvang fra barneverntjenesten (Kotsbakk & Nilsen, 2022). Hvis derimot det hadde vært en tilstrekkelig relasjon, en god dialog og et samspill mellom foreldre og barnevernet kunne slikt forhindres (Aarset & Bredal, 2018, s. 9). Å takke nei til hjelpetiltak fører ikke, som mange tror, til omsorgsovertakelse, men heller kan

det vanskeliggjøre familiesituasjonen og det beste for barnet - ettersom hjelpetiltak tilbys for en grunn. Enten det er leksehjelp, avlastning, økonomi eller veiledning, så ønsker barneverntjenesten alltid å hjelpe familien. Det å alltid velge barnets beste, og ikke den kollektive familiens beste, kan betegnes som kulturelt ufølsomt, ettersom mange kulturer setter familien under ett - som hos Rom-folket (Aarset & Bredal, 2018, s. 150).

3. Metode

«En metode er en fremgangsmåte, et middel for å løse problemer og komme frem til ny kunnskap. Et hvilket som helst middel som tjener dette formålet, hører med i arsenalet av metoder.» (Vilhelm Aubert 1985 i Dalland, 2014, s. 111). Metoden er altså datainnsamlingsverktøyet man bruker, for å finne den informasjonen som behøves for å besvare problemstillingen. Det metodiske redskapet i litteraturstudien er *kildekritikk* - dataene, empirien, kommer fra få utvalgte forskningsartikler (Dalland, 2014, s. 123), så å ha god kvalitet på dem, altså fagfellevurderte forskningsartikler er basis for hele oppgaven.

3.1 Valg av metode

Metoden i en litteraturstudie er å søke etter relevante forskningsartikler i godkjente databaser, og inneha god kildekritikk ovenfor funnene (Støren, 2010, s. 35). Da jeg begynte denne oppgaven, gikk jeg veldig frem og tilbake på valg av metode. Skulle jeg for eksempel lage en kvalitativ undersøkelse med intervjuobjekter? Dette ble fort valgt vekk, ettersom jeg regnet med det ville bli vanskelig å finne respondenter som anerkjente at de drev med oppdragervold. Det var heller ikke lov å intervju barn, så å snakke med barn som opplever det i dag var umulig. Mange opplevde oppdragervold for 20+ år siden, men verden har forandret seg såpass mye at det ikke er representativt for dagens samfunn, å intervju voksne nå som opplevde vold i barndommen. Jeg vurderte å intervju barnevernsarbeidere, men der regnet jeg med det potensielt ville være mye antagelser om oppdragervold, fordi det er ikke så mange foreldre som vil innrømme slikt ovenfor barnevernsansatte. Det ville også kunne være mye bias i forhold til egen kulturforståelse og fordommer, så jeg valgte det bort.

Jeg vurderte så en kvantitativ metode med spørreundersøkelse, men i denne situasjonen fant jeg også ut at det kunne bli vanskelig å få statistisk signifikante svar, ettersom jeg ikke her

heller kunne undersøke barn som opplever oppdragervold i dag. Realistisk sett ble det veldig vanskelig å få lage en spørreundersøkelse, til foreldrene, hvor de så vil måtte innrømme ulovlige ting. Å spørre ferske nyankomne flyktninger var heller ikke en mulighet, og det er sannsynligvis de eneste som ikke vet oppdragervold er forbudt i Norge, og som potensielt ville svart ærlig. Selv om noe er anonymt er det ikke alltid man stoler på det, så å muligens inkriminere seg selv kan være skummelt og gjøre at man heller lyver - og da vil ikke disse resultatene ha noe reell relevans.

Jeg endte opp med den metoden som interesserte meg mest - forskningsartikler, det var dessuten det mest aktuelle. Pragmatisk sett ble en litteraturstudie beste løsning for min problemstilling. Dette temaet har vært forsket på en del de siste årene, derfor er det mye materiale å få fakta fra, som forhåpentligvis kan gjøre oppgaven bedre.

3.1.2 Litteraturstudie

Litteraturstudie er en studie av litteraturen relatert til et spesifikt tema (Aveyard, 2019, s. 9), hvor dataene er forsket på og beskrevet av artikkelforfatterne. Det er oftest en samling av empiriske artikler (Støren, 2010, s. 17). Empiri betyr kunnskap, erfaring eller data, som er hentet av metodiske undersøkelser eller observasjoner («Empiri», 2021). I en litteraturstudie skal man søke etter data, deretter samle kunnskap fra flere artikler, vurdere funn og til slutt sammenfatte kunnskapen (Støren, 2010, s. 18). En litteraturstudie retter seg mot ett spesifikt tema eller spørsmål - problemstillingen er hovedfokuset til hele studien, og det er det spørsmålet som litteraturen brukes til å besvare (Aveyard, 2019, s. 12).

3.2 Artikkelsøk

Jeg begynte tidlig å søke etter artikler som omhandlet søkeordet «barneoppdragelse» på Google Scholar og Oria, for å finne inspirasjon, ettersom problemstillingen i begynnelsen av var litt flytende. Ønsket kun artikler fra de siste fem årene, så jeg avgrenset perioden til artikler fra «etter 2017», hvor det kom opp til sammen over 800 artikler. Det var mange artikler, fra fagfelleverderte tidsskrift, som var relevante og interessante, men da problemstillingen ble mer definert ble søkene også mer spesifikke. Jeg søkte også på «barnevern», «kultur», «omsorg» og «vold», ettersom det var den i den retningen

problemstillingen gikk. Etter å ha lest mye artikler i løpet av studiet, vet jeg mesteparten av forskningen i verden ikke er på norsk, derfor bestemte jeg meg for å utvide søket for å finne mest mulig relevant kunnskap relatert til problemstillingen. Jeg søkte derfor på engelsk med søkeordene «corporal punishment» og da kom det faktisk opp 19400 artikler som er nyere enn 2017. 20 tusen artikler er litt vel mye å lese til en bacheloroppgave, derfor valgte jeg å avgrense til «corporal punishment children Norway migrant» for å finne mer fokusert kunnskap. Der fant jeg to artikler som var aktuelle, artikkel 1: “Corporal punishment and reporting to child protection authorities: An empirical study of population attitudes in five European countries”, og artikkel 2: “Justifying interventions in Norwegian child protection – an analysis of cases of violence in migrant and nonmigrant families.”. På de norske søkeordene mener jeg, artikkel 3: “Kulturelle fallgruver i vurderinger av foreldrenes omsorgsevne» var den mest aktuelle artikkelen ettersom de første to hovedartiklene går på aksept av oppdragervold blant definerte populasjoner, og hvorvidt det skal rapporteres til myndighetene- og hva som skjer når barnevernet blir involvert; mens den norske gir et litt annet syn på temaene ved at den fokuserte mer på det faktiske kulturelle aspektet, og fremmer at annerledes omsorg ikke er fravær av omsorg, og viktigheten av barnevernets kultursensitivitet og kompetanse.

3.2.1 Inklusjons- og eksklusjonskriterier

Jeg valgte å bruke inklusjons og eksklusjonskriterier, altså det som tilsier om noe inkluderes eller ikke, som relevant data (Aveyard, 2019, s 53-55 og Støren, 2010, s. 36), som å kun søke på forskning artikler i fagfelleverderte tidsskrifter; mine tre artikler er publisert i «Children and Youth Services Review», «Nordic Journal on Law and Society» og «Tidsskrift for Familierett, Arverett og Barnevernrett». Jeg valgte maksimalt fem år tidsspenn for å få relevant, ferskest mulig forskning, og så søkte jeg i Google Scholar og Oria, avgrenset til «fagfelleverderte tidsskrift», for å finne vitenskapelige artikler. Det var mye forskning, relevant for problemstillingen, som var utenfor inklusjonskriteriene, altså eksklusjonskriterier, at de var eldre enn 5 år, ikke fagfelleverderte, kronikker, innlegg og rapporter - som fortsatt kan være brukbare i oppgaven, men da heller som støtte for synspunkter, forklaring av begreper, eller som bakteppe for drøfting og vurderinger, og ikke som hovedbase for problemstillingen.

3.3 Tematisk Analyse

For å best mulig beskrive de relevante temaene, har jeg valgt en tematisk analyse (Aveyard, 2019, s. 91). En tematisk analyse begynner ved å kartlegge hovedtemaene i artiklene, så jeg startet med å lese konklusjonene eller resultatdelene flere ganger for å få identifisert temaene i artiklene, så analyserte jeg hver enkelt artikkel hver for seg, før jeg satte dem inn i en oversiktstabell. Jeg valgte så å kombinere aktuelle temaer fra artiklene til de som var relevante for problemstillingen, for å få en sammenhengende tekst (Aveyard, 2019, s. 92). Deretter arbeidet jeg videre med temaene ved å diskutere hvert tema separat, både med kritikk og validitet, før jeg samlet dem og drøftet funnene i forhold til problemstillingen (Aveyard, 2019, s. 95).

3.4 Kildekritikk

Kildene som brukes som basis for oppgaver må vurderes hvorvidt det er nok relevans til arbeidet og kvaliteten på kildene må også ilegges vekt (Dalland, 2014, s. 63). Kildekritikk er en metode for å fastslå validiteten til en kilde (Dalland, 2014, s. 67). For å få varierende data, ønsket jeg artikler som selvsagt var relevante, men som aller helst fokuserte på en side av problemstillingen. Mine valgte artikler er både kvalitative og kvantitative, de bygger både på empiriske data som tallfestet i artikkel 1, men også på subjektive, dog fortsatt faglig, syn, som i artikkel 3. Jeg ønsket å ha artikler som kunne støtte opp problemstillingen fra flere sider, derfor valgte jeg disse, og ikke andre som jeg også mente kunne vært relevante. Jeg fant for eksempel: «Recurrence, eruptions, and a transnational turn: Three decades of strained relations between migrants to Norway and the Child Welfare Services», men fordi den ikke handlet om barnevernets møte med kultur og oppdragervold *i dag*, men heller mot historiske data - selv om det er veldig relevante funn, er det ikke der mitt fokus ligger - så valgte jeg denne vekk.

Mine valgte artikler mener jeg er god representasjon av de faktiske forhold, de har relativt store datamengder, og er nyanserte og kritiske. I den første artikkelen har de over 1000 respondenter fra hvert land, 5072 totalt, med variert demografisk uttrykk, som aldersspenn, religion, økonomi osv (Burns et al., 2020, s. 4), mens i artikkel 2 går de igjennom *alle*

omsorgsovertakelsessakene i fylkesnemnda fra 2016-2017, hvor de så selekterer de som omhandler vold (Løvlie & Skivenes, 2021, s. 2). I artikkel 3 er det kunnskapsgrunnlaget til forskerne som ligger til grunn for artikkelen, og med over 100 utredninger som sakkyndige vil de ha mye kompetanse på området (Van der Weele & Fiecko, 2020, s. 126).

Det er selvsagt alltid viktig å ha et kritisk syn på kilder. Selv om mine artikler har godt utvalg og høy kompetanse, så kunne det alltid vært flere respondenter i artikkel 1, det kunne vært større tidsspenn i artikkel 2, for eksempel saker fra 2010-2017, og det kunne vært flere sakkyndige som bidro i artikkel 3.

4. Analyse og diskusjon av funn

Jeg skal begynne analysen med et kort sammendrag av hver artikkel, før jeg deretter går dypere inn hvert funn, altså dataene relevante for problemstillingen, identifisert og fremlagt ved en oversiktstabell (Tabell 1) basert på den tematiske analysen (Aveyard, 2019, s. 91). Jeg går deretter videre med egne innsigelser og så drøfting av temaene. En oversiktstabell (Aveyard, 2019, s. 91-92) er et godt verktøy for å få systematisert kunnskapen og fremlagt artiklene på en visuell måte. Hovedtemaene kommer tydelig frem, og det blir enklere å visualisere funnene.

4.1 Sammendrag:

Artikkel 1:

“Corporal punishment and reporting to child protection authorities: An empirical study of population attitudes in five European countries».

Denne kvantitative forskningsartikkelen analyserer om fordommene mennesker kan ha rundt barnevernet i Norge, Østerrike, Irland, Estland og Spania har validitet. De analyserer om *oppdragervold er akseptert* i disse landene, og om mennesker mener en må rapportere - eller ikke rapportere - denne mulige volden til myndighetene. De bruker en tredjeperson, altså en lærer, for å fjerne frykten av å sende melding til barnevernet i egen regi, da dette vil kunne for noen hindre dem i å rapportere, selv om de egentlig hadde hatt lyst. Å legge presset over på andre vil kunne gi mer ekte svar. De diskuterer misforholdet mellom de som ikke

aksepterer oppdragervold, men som ikke ville rapportere det, og de som aksepterer oppdragervold, men ville allikevel rapportert det. De finner i forskningen at majoriteten av befolkningen ikke aksepterer oppdragervold (73.8%), og de fant også at majoriteten ville at skole skulle rapportert volden (57.3%). Det mest forvirrende funnet, som forskerne mener trenger mer søkelys på, er inkongruensen mellom de som ikke aksepterer oppdragervold, men ikke vil rapportere, og de som aksepterer oppdragervold, men fortsatt hadde rapportert.

Artikkel 2:

Justifying interventions in Norwegian child protection – an analysis of cases of violence in migrant and nonmigrant families

Denne forskningsartikkelen analyserer *barnevernets og fylkesnemndas møter med vold i familier, både hos etnisk norske og innvandrere*. De går igjennom omsorgsovertakelsessakene i fylkesnemnda som omhandler vold mellom 2016 og 2017, totalt 94 saker - halvparten har innvandrerbakgrunn og halvparten er norske familier. De fremmer i artikkelen at det finnes mange fordommer mot det norske barnevernet, hvor det blir påstått at barnevernet har forutinntatte ideer om minoriteter, at de ikke innehar kultursensitivitet; og at rettighetene til norske barn er viktigere enn innvandrers barns. Forskerne finner ikke evidens for påstanden om forskjellsbehandling av minoriteter mot majoriteter, og heller at avgjørelsene om omsorgsovertakelse er bestemt etter risikoen for barna - noe som er basert på empiriske bevis, dokumentasjon om familievold og oppdragervold, men tillater også pragmatiske muligheter for foreldre å endre sin væremåte mot barna, forbedre familiesituasjonen slik at de faktisk kan møte behovene til barna sine.

Artikkel 3:

Kulturelle fallgruver i vurdering av foreldrenes omsorgsevne

Denne forskningsartikkelen er skrevet av to sakkyndige psykologer, med fokus på *minoritetsrettet barnevernsveiledning*, med kunnskap ervervet etter til sammen over hundre minoritetsutredninger relatert til omsorgsevne. Hensikten med artikkelen er å forbedre etterprøvbare vurderingene de sakkyndige gjør i forhold til omsorgsevne. Myndighetenes, både BUFDIR og Helsetilsynet, konklusjon av mangelfull kulturkompetanse

og kultursensitivitet i barnevernet er bakgrunn for artikkelen. Artikkelen fokuserer på feilkilder for vurdering av omsorgsevne hos minoritetsforeldre. Psykologene beskriver kommunikasjonsutfordringer, alternativ omsorgsutførelse og kulturelle faktorer som mulige forklaringer på omsorgsuttrykket til minoritetsforeldre, men at ikke det nødvendigvis er gal måte å bedrive oppdragelse på. De stiller spørsmål rundt kulturkompetansen til barnevernet, og hvordan deres opplevelse av omsorgskompetansen hos minoriteter kan påvirke barnevernssaker. Minoriteter kan bli utsatt for utredninger i regi av barnevernet som er tilnærmet politietterforskninger dersom kulturkompetansen svikter. Sakkyndig vurdering av en sak fremlegges som bevis hos fylkesnemnda, men risikoen er svekkelse av troverdigheten hos domstolen, hvis det ikke er tatt nok hensyn til det kulturelle. Utilstrekkelige kulturelle analyser fra de sakkyndige bidrar også til mistillit i minoritetsbefolkningen og vil kunne svekke videre samarbeid.

Oversiktstabell Tabell 1.

| Forfatter og år | Tittel | Formål | Metode | Respondenter | Hovedtemaer |
|-----------------------------|--|--|--|---|--|
| Burns et al. 2020 | Corporal punishment and reporting to child protection authorities: An empirical study of population attitudes in five European Countries | Studere befolkningens holdning til oppdragervold, og om de ville rapportert det til myndighetene. | Kvantitativ metode med spørreundersøkelser. | Den generelle populasjonen, totalt 5071 respondenter fra fem land. | Aksept, prevalens og rapportering av oppdragervold. |
| Løvlie & Skrivene s 2021 | Justifying interventions in Norwegian child protection – an analysis of cases of violence in migrant and non-migrant families | Gjennomgå fylkesnemndas saker, vedrørende vold, og se videre på begrunnelser for omsorgsovertakelse og om det er forskjeller i minoritet og majoritetssaker. | Både kvalitativ og kvantitativ, artikkelen er en sammenlignende studie | 94 relevante saker fra fylkesnemnda, fra 2016-2017, vedrørende vold i familien. Halvparten var immigranter og halvparten omhandlet etnisk norske. | Fordommer i fylkesnemnda. Forskjellsbehandling mellom utlendinger og nordmenn. Omsorgsovertakelse. Barnevern. Barnets beste. Kulturkompetanse. Vold. |
| Van der Weele & Fiecko 2020 | Kulturelle fallgruver i vurderinger av foreldrenes omsorgsevne | Forbedre kvaliteten til omsorgsvurdering av minoriteter, og demonstrere kulturforskjeller og varierende omsorgsuttrykk. | Kvalitativ metode med kulturell analyse | Bakgrunnen for artikkelen er profesjonell kompetanse, med over 100 minoritetsfamilieutredninger. | Kulturforskjeller. Oppdragelse. Omsorg. Barnevern. Sakkyndighet. Minoriteter. Vold. |

5.2 Aksept, prevalens og rapportering av oppdragervold

Oppdragervold som disiplineringsmetode er et globalt fenomen (Burns et al., 2020, s. 1), selv om det er ulovlig i 64 land, inkludert Norge (Løvlie & Skivenes, 2021, s. 3). Burns' artikkel vedrører «lett» vold, som å bli dratt i håret, klypt, dyttet eller slått med en flat hånd (Burns et al., 2020, s. 2), mens Løvlie og Skivenes inkluderer all vold, fra oppdragervold og disiplin, og helt til impulsiv og brutal fysisk eller psykisk vold (Løvlie & Skivenes, 2021, s. 3).

Norge har generelt høy intoleranse for oppdragervold, 87% mener det er galt (Løvlie & Skivenes, 2021, s. 3), mens i Irland i 2010 mente kun 30% av foreldre det samme (Burns et al., 2020, s. 3). I Spania ble det rapportert at 56% av respondentene mente klaps eller ris var nødvendig for effektiv oppdragelse (Burns et al., 2020, s. 3). På personlig nivå er det sammenheng mellom aksept av oppdragervold og sosioøkonomiske faktorer, og de fant at menn, eldre, lavt utdannet, de med lav inntekt eller sterk religiøs tilknytning hadde høyest aksept av oppdragervold. De utdyper videre at rapportering til myndighetene er avhengig av befolkningens tillitt til at barnevernet handler i tråd med det de mener er rett (Burns et al., 2020, s. 3). Alle 5 land inkludert i Burns' forskning har forbud mot oppdragervold (Tabell 2), Norge var først ut i 1987, mens Irland ikke fikk forbudet før i 2015, og implementert i 2017 (Burns et al., 2020, s. 2).

Tabell 2

| | Forbud mot oppdragervold | Meldeplikt hos befolkningen? | Meldeplikt hos offentlige tjenestemenn |
|-----------|--------------------------|--|--|
| Østerrike | 1989 | Ingen meldeplikt | 2013 |
| Estland | 2014 | 1993 ble det moralsk forpliktet, i 2014 lovpålagt for alle | 2014 |
| Irland | 2015 | Kun moralsk forpliktelse | 2015, for noen spesifikke tjenestemenn |
| Norge | 1987, endret i 2010 | Ja, moralsk forpliktelse | 1986 |
| Spania | 1989, endret i 2007 | Ja, lovpålagt | 1996 |

Burns' forskning var en kvantitativ studie med 5071 respondenter og det er en styrke i forskningen at alle spørsmålene var like for alle. De startet spørreskjemaet med standard demografiske spørsmål, som alder, kjønn, inntekt og utdanning, og inkluderte også egen religiøsitet, etnisitet og eventuell migrantstatus (Burns et al, 2020, s. 4). Respondentene fikk så en historie om en gutt på 7 år som fortalte sin lærer at han opplevde oppdragervold. Læreren ønsket å ta denne informasjonen opp med foreldre, så de ble innkalt til møte; hvor de forklarte at de ga ris som straff for uønsket atferd, men at dette ikke var vold - det var en nødvendig del av oppdragelsen. Læreren mente videre at gutten har normale sosiale og kognitive evner på lik linje med klassekameratene. Spørsmålene de så fikk var om dette var en akseptabel måte å disiplinere på, og om dette burde rapporteres til myndighetene. De ønsket også å se om kultur og immigrasjon hadde innvirkning på svarene, derfor ble halvparten, tilfeldig utvalgte, fortalt at gutten var en minoritet og den andre halvparten fikk informasjon om at han hadde etnisk tilhørighet til respondentlandet (Burns et al., 2020, s. 4).

Burns fremla 2 hypoteser i sin forskning (Burns et al., 2020, s. 4).

1: At de fleste innbyggere (i de respektive landene) ikke tolererer oppdragervold, men at holdningene rundt oppdragervold vil følge at de som har hatt totalforbud lengst vil ha minst aksept av volden (Norge), mens de landene som senest innlemmet forbud i lovverket vil ha høyere andel av aksept (Spania).

2: Det vil være kongruens mellom populasjonens toleranse av oppdragervold og eventuell rapportering til myndighetene, og at de som fordømmer oppdragervold vil ha høyere sannsynlighet for rapportering enn de som godtar oppdragervolden.

Funnene konkluderte med at begge hypotesene ble verifisert (Burns et al., 2020, s. 5).

1: Forskningen kom frem til at 73.8% av befolkningen var imot oppdragervold, og også at Norge, med det lengste forbudet, hadde den laveste andelen med aksept av oppdragervold, nemlig 12.7%, og at Spania, med kortest forbud, hadde den høyeste andelen med aksept, nemlig 38.8%.

2: Den andre hypotesen ble verifisert med lett flertall, ettersom 57.3% mente man skulle rapportere oppdragervolden. Det var dog mindre forskjell mellom befolkningene i dette tilfellet, i Norge mente 62.8% at volden burde rapporteres, mens i Estland var det kun 52.6%.

Et uventet funn var at det var tilfeller hvor det ikke var sammenheng mellom de som aksepterte vold og allikevel hadde rapportert volden, og de som ikke aksepterte volden, men som heller ikke hadde rapportert den. (Burns et al., 2020, s. 5).

Løvlie & Skivenes' forskning var en analyse av 94 omsorgsovertakelsessaker, fra Fylkesnemnda, hvor vold var en faktor, fra 2016 til 2017, hvor de også undersøker om det er forskjeller i sakene vedrørende minoriteter mot majoriteter (Løvlie & Skivenes, 2021, s. 2). De går inn i begrunnelsene for beslutningene i fylkesnemnda, og fokuserer på evidens av vold, benektelse fra foreldre, overføring av skyld til barna og om det er mulighet for forbedring av familiesituasjonen uten barnevernets hjelp (Løvlie & Skivenes, 2021, s. 1).

Løvlie & Skivenes fremlegger i artikkelen 2 teorier de undersøker.

1: Argumentasjonsteori for begrunnelser for inngrep, i regi av barnevernet i forskjellige familier - det er et ønske å forstå hvorfor myndighetene spesifikt griper inn for å forsøke å beskytte *disse* barns rettigheter.

2: Er det faktisk slik at sterkere vedtak fattes mot migrantfamilier etter andre begrunnelser enn for majoriteter (Løvlie & Skivenes, 2021, s. 2).

Løvlie & Skivenes spesifiserer at vold ofte kategoriseres og de definerer 6 typer vold (Løvlie & Skivenes, 2021, s. 5).

- Fysisk vold
 - Alvorlig - Slag med lukket hånd, pisking, seksuell mishandling
 - Mild - Klyp, dra i hår eller ører, slag med flat hånd
 - Indirekte - observasjon av vold, både alvorlig og mild
- Psykisk vold
 - Alvorlig - Skremme, true, ydmyke
 - Mild - skyld på, bagatellisere
 - Indirekte - observasjon av psykisk vold, både alvorlig og mild

De finner at i de 94 sakene er det alvorlig fysisk vold i 38, mild vold i 19, indirekte vold i 28 og uvisst i 4 av sakene. De finner signifikant overvekt i alvorlig vold i innvandrerfamilier, de står for 63% av sakene, mens de finner signifikant overvekt av indirekte vold hos nordmenn, 61%. På psykisk vold er det også signifikant overvekt av sterk vold hos immigranter, med 61%, mens forskjellen på indirekte vold er mindre, og nordmenn står her for 58% av sakene (Løvlie & Skivenes, 2021, s. 14-15).

Funnene de fremmer argumenterer for at det er god grunn til intervensjon fra barnevernet, og fylkesnemnda i de presenterte sakene, de finner mange tilfeller av vold, både fysisk og psykisk, og skadene barna påføres ved å vokse opp under slike forhold ikke er til barnets beste, i 24% av sakene opplevde barna *både* alvorlig fysisk og psykisk vold (Løvlie & Skivenes, 2021, s. 16 og 29). Hypotese 2 om at fylkesnemnda forskjellsbehandler utlendinger og nordmenn er ikke underbygget, de finner nemlig ingen annen behandling eller konsekvens av etnisitet eller kultur - selv om mange med fordommer forsøker å speile det slik (Løvlie & Skivenes, 2021, s. 33). De finner derimot at barnets mening oftere blir hørt i saker med minoriteter, noe de argumenterer kan være på grunn av kulturelle forskjeller, og muligens for at nemnda skal forsikre seg om å gjøre det rette valget. Hvis de beslutter omsorgsovertakelse, vil det kunne frata barnet muligheten å opprettholde sin kulturelle og religiøse identitet, og det er derfor ekstra viktig å ta i betraktning hva barnet selv ønsker og tenker (Løvlie & Skivenes, 2021, s. 32).

Van der Weele & Fiecko fokuserer ikke like aktivt på vold i deres artikkel, men heller på kulturelle forhold og omsorgsutøvelsen fra foreldre. De trekker allikevel frem sosioøkonomiske forhold som betydningsfullt for omfanget av voldsutøvelse blant innvandrere. De påpeker at foreldrenes personlige egenskaper blir ilagt stor vekt i barnevernssaker, samme som også fokuseres på i Løvlie & Skivenes' artikkel, og at det må ilegges mer vekt. De forklarer at det kan være andre årsaker til voldsutøvelse, som dårlig økonomi og generell stress, og forbedring av disse forhold vil kunne forhindre voldsbruk (Van der Weele & Fiecko, 2020, s. 137). Videre beskriver de erkjennelsesparadigmet, som går ut på at foreldre må verbalt erkjenne at de utøver vold og selv forklare hjelpebehovet, *før* de får hjelp og veiledning. Dette mener de er paradoksalt ettersom dette skal skje *før* en god relasjon er skapt, *før* tillitten til hjelpeapparatet er til stede. De kommer så frem til at de

mener man må gi hjelpetiltak, uansett om foreldrene erkjenner volden eller ikke (Van der Weele & Fiecko, 2020, s. 139-140).

Kulturbetinget vold derimot, som æresvold, det er noe Van der Weele & Fiecko kartlegger. Problematikken med *for godt* integrerte innvandrere, som skjuler volden bak en fasade hvor de lever parallelt i begge samfunn. Både som nordmenn med norske verdier, men også som samtidig gjennomfører tvangsekteskap, utestengning fra familien, eller æresrelatert vold. I kulturens navn. Barneverntjenesten blir ført bak lyset, manipulert og lurt til å tro at bekymringsfulle meldinger ikke er reelle, på grunn av mangel på kulturkompetanse og fenomenkunnskap. Så selv i tilfeller hvor vold blir rapportert til barneverntjenesten forblir barna værende i en farlig situasjon, fordi ros, høflighet og god kommunikasjon fra foreldre kan trumfe vurderingen til utreder, og gjør at de betviler barnets beskrivelser (Van der Weele & Fiecko, 2020, s. 142).

5.3 Konsekvenser av oppdragervold

Barn som opplever oppdragervold kan få bivirkninger senere i livet, som fysiske, psykiske og kognitive problemer, de kan få mental uhelse, som depresjon, og det kan også føre til videreføring av oppdragervold senere i livet, såvel som annen type voldelig atferd. (Burns et al., 2020, s. 1).

I Løvlie & Skivenes' forskning blir konsekvenser av oppdragervolden argumentert i 62 av fylkesnemndas saker, hvor de vurderer «nå» situasjonen, konsekvenser for fremtiden hvis foreldre ikke forandrer familiesituasjonen, og mulig risiko for barn hvis de tilbakeføres til foreldrene. De viser til eksempel at «selv om et barn ikke har vanskeligheter *i dag*, vil det å vokse opp i en utrygg familiesituasjon true barnets fremtidige psykiske helse.» (Løvlie & Skivenes, 2021, s. 23). Løvlie & Skivenes finner at konsekvenser for barnet argumenteres i 79% av sakene for nordmenn, 37 saker, altså i en signifikant overvekt av sakene, men nevnes kun i 53% av sakene for migranter.

5.4 Kulturelt betinget omsorg og oppdragelse

Omsorgsbegrepet, oppdragelse og kultur kommer inn i både Van der Weele & Fiecko og Løvlie & Skivenes sine artikler. De mener barnevernet må være varsom med tanke på

både omsorgssvikt, men også barnevernets egen kompetanse i vurderingen av omsorgsevnen til foreldrene. Hvis barnevernet vurderer at et barn opplever omsorgssvikt eller dårlig oppdragelse er det en grunn for omsorgsovertakelse, men hvis vurderingen er feil betyr det omsorgsovertakelse på feil grunnlag, og det skal absolutt ikke skje. Som Van der Weele & Fiecko forklarer - det kan forstås at «annen» omsorg er ikke nødvendigvis synonymt med «feil» omsorg.

Van der Weele fremlegger også 2 hypoteser, to mulige kulturelle fallgruver i omsorgsvurderingssaker (Van der Weele & Fiecko, 2020, s. 127).

- 1: Kultur kan bli brukt for å bagatellisere bekymring om vold
- 2: Kultur mistolkes som omsorgssvikt

Van der Weele & Fiecko drøfter at oppdragelsen mennesker mener ender med veloppdragne barn er avhengig av kulturelle verdier, og derfor er det viktig å gjøre kulturelle analyser. I en kulturell analyse kartlegges brukerens (foreldre/barn/familien) verdier, deres forståelse av verden, deres former for kommunikasjon, deres identitet og ikke minst maktforholdet mellom forvaltningen og brukeren (Van der Weele & Fiecko, 2020, s. 128). De går videre frem på at minoritetsbefolkningen blir sårbare for integreringsproblematikk, og assimilering kan vanskeliggjøre situasjonen - «den norske oppdragelsesmetoden er den eneste riktige og det er slik vi gjør det her» (Van der Weele & Fiecko, 2020, s. 138). Vurdering av mangelfull omsorgsevne kan bygge på dårlig kulturell kompetanse hos de sakkyndige eller barnevernet, hvor de ikke ser den faktiske omsorgen som kan foreligge.

Funnene de gjør i løpet av artikkelen blir argumentasjoner for hvorfor hypotesene holder stand, nemlig at å det er risiko for å skjule vold under et bakteppe av kultur, og på den andre siden kan barnevernet mistolke kulturforskjeller som omsorgssvikt.

Van der Weele & Fiecko har analysert en temaliste med 12 utilstrekkelig argumenterte vurderinger, og fremlagt hvorfor nettopp dette er så viktig å være obs på (Van der Weele & Fiecko, 2020, s 129-139).

1. Utilstrekkelig kapasitet til å beskrive egen omsorg
2. Omsorgspersoner som ikke kan leke med barna

3. Manglende kommunikasjon
4. Utilfredsstillende omsorg
5. Dårlig familiestruktur
6. Omsorgspersoner som ikke har sensitivitet ovenfor barna
7. Basal-behov problemer
8. Frykt for forvaltningen - usikkerhet og panikk
9. Risikofaktorer uten beskrivelse av beskyttelsesfaktorer
10. Sosioøkonomiske og migrasjonsbetingede faktorer
11. Assimileringskrav
12. Kommunikasjonssvikt

Hvis en mor ikke kan forklare tilstrekkelig et barns omsorgsbehov, eller hva de gjør for å tilfredsstill disse, som ved sirkulær kommunikasjonsstil - kan tolkes som å gå rundt grøten og være indirekte - kan dette mistolkes som mangelfull omsorg. Hvis hun ikke kan mentalisere, eller takle å besvare vanskelig formulerte spørsmål, enten på grunn av dårlig språk, lite skolegang eller dårlig relasjon med utreder, eller bare fordi kulturelt sett er dette noe de ikke har kjennskap til, så blir mor sett på som kognitivt uskikket som forelder (Van der Weele & Fiecko, 2020, s 130).

Sentrale omsorgsferdigheter handler om å forstå hensikten til barn, tilby hjelp eller veiledning, og justere seg selv etter barnets behov. Man skal kunne detaljert beskrive barns behov, men hvordan mentaliseringskompetansen hos mor måles, er ikke forskningsverifisert ennå. Kultur må absolutt vektlegges med tanke på hvordan, når, og hvilke spørsmål som stilles, for å få validitet i en kartlegging (Van der Weele & Fiecko, 2020, s 131).

Å kunne leke med barn er noe nordmenn mener er god oppdragelse, mens i andre land er dette et uvanlig, fremmed fenomen. En forelder skal være respektert, de skal ikke være lekekamerater - det er det andre barn (søsken/venner) som skal stå for. Tilstrekkelig omsorg kan derfor være å tilrettelegge for lekekamerater, og ikke å stå for lekingen selv. Hvis utreder kun ser et klumsete samspill mellom foreldre og barn, som forsøk på å tilpasse seg kravet om å leke med barna, og ikke all lek barnet får gjort ute med andre, kan det feilaktig tolkes som dårlig omsorg (Van der Weele & Fiecko, 2020, s 131).

En utreder kan av og til unøyaktig beskrive for dårlig *verbal* kommunikasjon, noe som kan tolkes som at foreldre ikke snakker med barna - at de overser omsorgsbehovet eller følelsene til barna. Kroppslig, non-verbal kommunikasjon, som er mer uttalt i andre kulturer, kan være like omsorgsbelagt som snakking. Emosjonelle omsorgsbehov kan like godt møtes ved andre kommunikasjonsformer enn ved bruk av ord. Å ikke være sensitiv nok i møte med barnets behov kan ses på som mangel på emosjonell omsorg, når det egentlig bare er annerledes uttrykt. Å bekrefte følelser kan skje ved et smil, et nikk, fysisk stell, øyekontakt, istedenfor å forklare følelsene. Kulturell kompetanse må inkludere forståelse om non-verbal kommunikasjon (Van der Weele & Fiecko, 2020, s 132-134).

Norske familier har ofte forutsigbare livssituasjoner, noe de mener gir gode rammer og trygghet for barn. Faste tider til frokost, lunsj, middag, Barne-tv og leggetid. Andre kulturer har heller fokus på å dekke behovene som dukker opp der og da, og ikke følge fastsatte tider. Å kreve at minoriteter går fra behovsstyrt til tidsstyrt levesett vil være urimelig og ikke kultursensitivt - og potensielt ødelegge omsorgspersonenes intuitive foreldreferdigheter. Manglende kompetanse ovenfor å trille tur i barnevogn, en mor er kanskje vant med å bære barnet, eller bruk av stellebord, enhver overflate kan brukes til å skifte på et barn, kan tolkes som dårlig omsorgsevne. Det samme gjelder når foreldre kommer i en evalueringssituasjon basert på norske normer, de skal bade barnet, leke med barnet - vise de kan oppdra det på en norsk måte. En følelse av panikk eller usikkerhet kan ta overhånd, og foreldre vil ikke kunne uttrykke sin faktiske kompetanse ovenfor utreder. Derfor er situasjonen evalueringen foregår i såpass viktig, det må være naturlig *for familien*, og ikke for utreder - relasjonen må være på plass, og det må skje, så langt som mulig, på familiens premisser (Van der Weele & Fiecko, 2020, s 136).

Noen foreldre sliter med å beskrive ressursene sine, selv om de er tilstede - som familiemedlemmer de kan få hjelp av. Sosioøkonomiske problemer, gir økt belastning for en familie. Dårlig økonomi går hånd i hånd med psykiske problemer, noe som igjen kan gi dårlig familiesituasjon, mindre involvering i barnas liv, strengere regler, og kanskje oppdragervold - som til slutt kan skade barnas psykiske helse og atferd. Integrering blir ofte synonymt med assimilering - i Norge har man én måte å oppdra barn på. Ingen annerledes oppdragelse, uansett hvor god, er tillatt her. Denne tankegangen er farlig og ødeleggende ovenfor andre, og ufattelig lite kultursensitiv. En barnevernsarbeider må heller øke egen kompetanse ovenfor andre kulturer, se på de faktiske forhold og ikke ha forutinntatte

selvoppfyllende profetier om at en måte er rett og en er feil. Kommunikasjon er uten tvil det viktigste verktøyet en utreder kan bruke, fordi i kommunikasjonen kan man skape forståelse, rom for hjelp, veiledning og forklaring. Det er slik man lærer bort lover og regler om oppdragervold og økonomisk sosialhjelp, men det er også ved kommunikasjon en kan avdekke skjult vold. Å snakke om «oss» og ikke «vi og dem» skaper man en åpen dialog om forståelse, aksept og godkjenning av at andre verdier og normer kan være like gode eller bedre enn egne (Van der Weele & Fiecko, 2020, s 136-138).

5. Drøfting

5.1. Bakgrunn

Som profesjonsutøver skal en innrette seg etter de Yrkesetiske Retningslinjene (Kvisvik, 2019) for sin profesjon, og det innebærer å inneha et humanistisk menneskesyn, som beskriver enkeltmenneskers «ukrenkelige egenverdi» («Humanisme», 2020). Dette innebærer alle mennesker har likeverd, noe som til og med er nedfelt i Grunnloven (Grunnloven, 1814, § 98). Et problem i verden i dag mener jeg er manglende forståelse av «verdien av liv». Mange tar det for gitt at andre har dette samme synet; at det er en selvfølge at det er likeverd blant mennesker, men det er ikke slik i hele verden; i India blir mennesker rangert etter «verdi» - kastesystemet - og diskriminert mot, selv om det ble forbudt i 1950 (Sahgal et al, 2021 og Sur, 2021).

Tidligere jobbet jeg på et barnehjem i Kenya, der var halvparten av barna «donert» av foreldre som ikke ønsket dem, og den andre halvparten var foreldreløse. Kulturen tilsa at jenter ikke er like verdifulle som gutter, derfor kvittet de seg med dem. Huset familien jeg bodde hos var innerst i en labyrint, med porter og vakter med maskingevær ved hver sving, som beskyttelse for kriminalitet. Faren fortalte om søstera hans som opplevde innbrudd, og tyven hadde først stjålet alt, deretter drept hele familien. Bare fordi han kunne. Å måtte stjele for å brødfø en utsultet familie er forståelig, men å drepe noen, bare fordi du kan, det er totalt umenneskelig. Her kommer verdien for liv inn, tyven hadde ikke noe verdi for livene til familien, de betød ingenting for han. Slik tankegang, å kun tenke på seg selv, total mangel på empati for andre, hjelper mange å utføre horrible handlinger. Som voldtekt, det er kun for å

utøve makt og tilfredsstillende egne behov, samme for vold. Man får utløp for eget sinne, egne følelser, men er komplett ignorant ovenfor de det går på bekostning av, og skaden det gjør.

5.2 Voldsbruk

Impulsiv vold, som er ukontrollert og spontan, er annerledes fra oppdragervold, ettersom den er kontrollert, og har et mål og en hensikt (Berg et al., 2017, s. 21 og Heltne & Steinsvåg, 2011, s. 122). De som opplever vold i familien, om det er på grunn av alkoholisme, stress, sykdom, aggresjon, eller oppdragelse, vil få varige mén, om det er helsemessig, sosialt eller emosjonelt (Storhaug et al. 2022, s. 2). Psykologspesialist Per Isdal skriver at selv om foreldre som utøver oppdragervold, som oftest gjør det i god tro, så har vold *aldri* positiv effekt på mennesker (Isdal, 2011). Tvert imot, all vold gjør skade, men det er selvsagt en klar korrelasjon mot hvor mye, og hvor alvorlig vold et barn utsettes for, og hvor store utviklingsskadene blir for barnet. Forskning viser at desto mer alvorlig vold barnet utsettes for, så blir det verre for barns utvikling, og da spesielt emosjonell og sosialt (Burns et al., 2020, s. 1 og Hofman, 2011, s. 36), men også at all vold skader barns kognitive utvikling - som lavere intelligens og dårlig skoleprestasjon (Straus & Paschall, 2009, s. 471 og Isdal, 2011), som igjen kan føre til fremtidig lav sosioøkonomisk status for barnet (da som voksen), med medfølgende problemer.

De kan tenkes at de fleste foreldre mener alvorlig vold, både fysisk og psykisk, ikke burde være tillatt, men at mild vold, som gjerne bagatelliseres til «disiplin» (Isdal, 2011), av og til kan være nødvendig. Dette fenomenet er ofte forankret i historisk oppdragelse - jeg ble slått da jeg var liten og jeg har det fint i dag (Hagen & Jørstad, 2008) -, men tankegangen endres ettersom befolkningen blir klar over: 1. hvor skadelig det faktisk er, og 2. at det er forbudt. Forskningen viser det mer og mer uvanlig å ty til vold i oppdragelsen når lovverket og folkeopplysning er på plass (Burns et al., 2020).

Er det riktig at foreldre som av og til utfører impulsiv vold i frustrasjon eller desperasjon skal bli behandlet likt som de som regelmessig utfører oppdragervold? Hvor går grensen for «vold», hvis en far drar sin ulydige 5-åring i armen, for å sette han i bilen for å rekke barnehage og jobb, men han er litt for sterk og gutten litt for spe - og det blir merke i armen. Gutten gråter, ikke nødvendigvis fordi det var så vondt, men kanskje fordi han ikke fikk fullføre episoden med Paw Patrol, han var fortsatt trøtt, eller så var han bare trass. Er dette

vold? - og hva slags straff burde i så fall faren få? Går retningslinjene om at all vold er forbudt, så langt at slik «vold» fører til omsorgsovertakelse ettersom det er «risiko» for at dette kan skje igjen?

Det å differensiere mellom mild og alvorlig vold er aktuelt også selv om det er nulltoleranse for vold, ettersom bekjempelsesmetoden for hvordan barneverntjenesten til gå frem da vil variere (Aarset & Bredal, 2018, s. 97). Mange, spesielt innvandrere, mener «ris» ikke nødvendigvis skal være tillatt, men at en sjelden gang ikke skal straffes så hardt at det fører til omsorgsovertakelse (Ali, 2013, s. 17).

Indirekte psykisk vold er vanskelig å kategorisere, men det inkluderer potensielt skadelige forhold barnet utsettes for - som krangling mellom foreldre. Hvis et barn ikke er i samme rom, eller kanskje de har lagt seg, men ikke sovnet, og mor og far krangler, så kan det være skremmende for et barn å overhøre. Skal dette betegnes som psykisk vold? Hvor går grensen på hva som er greit og ikke. Det er utrolig vanskelig å fastsette svart og hvitt når mye er grått. Faglig skjønn må virkelig ha stor plass i barnevernet (Christiansen & Kojan, 2016, s. 36), ellers kan nærmest enhver situasjon, føre til omsorgsovertakelse. Hva som betegnes som «god nok» omsorg, hva som vil være potensielt skadelig for barn er det saksbehandler eller utreder som skal avgjøre. Det er ofte tvil i barnevernssaker da man sannsynligvis aldri vil få hele bildet, derfor må vurderinger gjøres, basert på kunnskap og de fakta som er tilstede (Barnevernpanelet, 2011, s. 14-15).

5.3. Barnevernet og kultur

Barneoppdragelse er forankret i kulturverdier, og oppdragelsesformene som er vanlige og funksjonelle i én kultur, kan virke totalt umoralske i en annen (Jávo, 2010, s. 65). Minoriteter har lenge vært overrepresentert i barnevernssaker. (Ali, 2013, s. 4, Aarset & Bredal, 2018, s.13 og Berg et al., 2017, s. 6.) Dette fører til fordommer, og idéer om at barnevernet er ute etter å ta innvandrerbarn. Hele premissen er derimot gal, ettersom innvandrerbarn har flest *hjelpetiltak* (Ali, 2013, s. 4), mens norske familier har flest omsorgsovertakelser - altså tar ikke barnevernet innvandrerbarn. Media har skrevet utallige artikler om barn som blir urettmessig tatt bort fra uskyldige foreldre, og helt grunnløst har familierelasjonen blitt knust på grunn av barnevernet. Dagbladets overskrift fra 2020 om «Mange barn er tatt unødvendig» (Hansen, 2020), NrK's «Der barna blir henta av

barnevernet» (Andersen, 2018), Aftenpostens «Innvandrere frykter barnevernet» (Stokke, 2013), og fra BBC kan en lese om «Norway's barnevern: They took our four children... then the baby» (Whewell, 2016). Det finnes til og med en Facebook gruppe som heter «Stopp barnevernet i Norge» (<https://www.facebook.com/stopbv/>), med over 2000 medlemmer, hvor de fremmer at barnevernet stjeler barn. På tross av fordommer er også flere som skjønner at barnevernet er nødvendig, og har et ønske om å skape tillitt (Ali, 2022).

Overrepresentasjonen inkluderer også andre faktorer enn omsorgssvikt som fører til hjelpetiltak, det kan være enslige mindreårige flyktninger som trenger hjelp til å finne hybel, økonomi, de trenger avlastning/fosterhjem osv. De skal jo selvfølgelig stå som en del av statistikken, men det er viktig å få frem at det finnes andre bakgrunner for hjelpetiltak, og til og med omsorgstiltak, enn kun omsorgssvikt (Berg et al., 2017, s. 3).

Kulturell kompetanse, kultursensitivitet, og kommunikasjonskompetanse, på tvers av språk, verdier og forskjeller, må være på plass før skikkelige analyser og utredninger kan forekomme. Disse kompetansene er ikke intuitive, dette må forskes på, læres, utvikles og anvendes korrekt for at det skal utgjøre en forskjell (Hofman, 2011, s. 38-39 & Berg et al., 2017, s. 19). Barnevernet må vite hva som er vanlig i andre kulturer både for å skape rom for forståelse, men også for å være føre var med tanke på vold. Er dette æresvold, er det fare for tvangsekteskap? I noen land er det nærmest krav om oppdragervold så i slike tilfeller må en være ekstra var - uten å være fordomsfull - bare fordi noe er vanlig eller akseptert betyr det ikke at alle gjør det. Gjør kulturforskjeller en blind for god omsorg? Som tidligere påpekt, annen omsorg betyr ikke gal omsorg. Å ivareta et barns behov kan være like godt utført under andre kulturelle normer enn norske.

Konsekvensene av oppdragervold er som sagt utrolig skadelig for barn, selv om det er kulturelt akseptert. Faglitteraturen forteller om spesielt uttalte språkvansker hos minoriteter, men skoler kunne av og til bortforklare problematikken, ved å beskrive to-språkligheten som forklaring på utviklingsvanskene hos barna, uten å oppdage at det heller var som følge av vold i familien (Hofman, 2011, s. 7 og 36-37). Å anta at alt er greit, uten å undersøke mulig bakgrunn for unormal utvikling hos barn, å opprettholde kulturell ignoranse, eller uvillighet til å finne ut mer kan være skjebnesvangert for barn. For best mulig intervensjonstiltak i minoritetsfamilier må kulturelle aspekter, sårbarhet og styrker kartlegges, ettersom kulturen kan være både belastende og beskyttende (Hofman, 2011, s.45) - å føle tilhørighet og

samhold kan virke positivt, mens tvang eller å føle en ikke passer inn i kulturen sin vil virke negativt.

Barnevernet skal være både familie- og barn-sentrert, med minst mulig tiltak. Aller helst skal det være maksimal hjelp, med minst inngripen (Løvlie & Skivenes, 2021, s. 5), derfor er det også naturlig at det er overvekt av hjelpetiltak og ikke omsorgstiltak. Hvis ikke hjelpetiltakene fattes *tidlig nok*, de ikke er riktige ut i fra behovene til barnet eller familien, eller hvis de ikke er kulturelt korrekte vil det kunne skape videre problemer (Barnevernpanelet, 2011, s. 12).

6. Konklusjon

Det er tydelig fra forskning at barn som opplever vold som ledd i oppdragelsen vil sannsynligvis ta skade av det. Heldigvis er det minimalt med oppdragervold i Norge, det blir også mer og mer uvanlig rundt om i verden, ettersom andre land også forstår den negative innvirkningen det har på barna, og barns rettigheter blir mer fremtredende. Problemet barnevernet møter i situasjoner hvor det er mistanke om vold blir ikke bare mangel på eller bedømming av bevis; samtaler med barna, barnehage eller skole, foreldre eller andre omsorgspersoner, men også fastsette konsekvenser. Er det totalt benektelse selv ved overveldende bevis, skylder de på barna, aksepterer de skyld men nekter forandring, bruker kultur som skjold, uvitenhet? Mange faktorer må inkluderes i utredninger hos barnevernet, og kulturforskjeller må ikke ses bort ifra. Forskningen viser det ikke er økt sannsynlighet for vold i innvandrerfamilier i Norge, men at det er litt økt prevalens av alvorlig vold, dessverre, noe som selvsagt må tas tak i. Omsorgen kan være like god i minoritetsfamilier som i majoritetsfamilier, og en annen type omsorg betyr ikke mangel på omsorg. Kulturforskjeller må slutte å betegnes som et umulig teoretisk faktum, et skille mellom «oss og dem», men heller som mulighet til å lære av hverandre - se på det som en berikelse.

Fordommene mot barnevernet tilsier at Norge urettmessig stjeler barn, spesielt minoritetsbarn, noe som ikke er tilfellet - det er faktisk lavere forekomst av omsorgsovertakelse blant minoriteter enn blant etnisk norske. For å bekjempe slike fordommer må fakta få komme frem, da fordommer ofte bygger på uvitenhet og frykt. Ved økt opplysning blant minoriteter, økt tillitsrelasjon mellom befolkningen og barnevernet, og økt kompetanse og innsikt hos barnevernet kan forhåpentligvis barna få en så god og trygg

oppvekst som mulig. Barnevernet på sin side må møte uten minoriteter uten antagelser, med god språkkompetanse og eventuell tolk, med et åpent sinn og kultursensitivitet og kulturkompetanse. De må demonstrere at de kun er tilstede for å hjelpe familier, både nordmenn og innvandrere.

7. Litteraturliste

Aarset, M. F. & Bredal, A. (2018). *Omsorgsovertakelser og etniske minoriteter. En gjennomgang av saker i fylkesnemnda*. (NOVA Rapport 5/2018). Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.

http://flyktning.helsekompetanse.no/sites/flyktning.helsekompetanse.no/files/Omsorgsovertakelser_og_etniske_minoriteter_En_gjennomgang_av_saker_i_fylk.PDF

***191 sider**

Ali, A. (2022, 24. April). Når barnevernet møter minoriteter. *Utrop, Norges første flerkulturelle avis*. <https://www.utrop.no/plenum/ytringer/303571/>

***1 side**

Ali, A. (2013). *Flerkulturelt barnevern? Hvordan fremme dialog mellom barnevernet og etniske minoriteter*. (Norsk Innvanderforum rapport 2013). Norsk Innvanderforum.

<http://norskinnvanderforum.no/wp-content/uploads/2014/05/Rapport-Norsk-Innvanderforum-20131.pdf>

***28 sider**

Andersen, B. (2018, 30. April). Der barna blir henta av barnevernet. *Nrk*.

<https://www.nrk.no/nordland/der-barna-blir-henta-av-barnevernet-1.13771315>

***1 side**

Andresen, J. F. (2019). *Det å reise vasker øynene. Gjennomgang av 106 barnevernssaker*. Statens helsetilsyn.

https://www.helsetilsynet.no/globalassets/opplastinger/publikasjoner/rapporter2019/helsetilsynet_rapport_unummerert_gjennomgang_106_barnevernsaker.pdf

***144 sider**

Aveyard, H. (2019). *Doing a literature review in health and social care. A practical guide.* (4. Utg.). Open University Press.

Backe-Hansen, E. (Red.). (2017), *God omsorg i barnevernsinstitusjoner* (NOVA Rapport 12/2017). Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.
<https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/20.500.12199/3471/Nettutgave-NOVA-Rapport-12-17-God-omsorg-i-barnevernsinstitusjoner.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

***177 sider**

Barnevernloven. (1992). *Lov om barneverntjenester* (LOV-1992-07-17-100). Lovdata.
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-07-17-100>

Barnevernpanelet. (2011). *Barnevernpanelets rapport.* Barne-, likestillings og inkluderingsdepartementet.
https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/bld/barnevern/2011/barnevernpanelets_rapport.pdf

***56 sider**

Berg, B., Paulsen, V., Midjo, T., Haugen, G. M. D., Garvik, M. & Tøssebro, J. (2017). *Myter og realiteter. Innvandreres møter med barnevernet.* NTNU Samfunnsforskning.
<https://ntnuopen.ntnu.no/ntnu-xmlui/bitstream/handle/11250/2451555/Myter%20og%20realiteter%20-%20bendelig.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

***144 sider**

BUFDIR. (2019, 16. Januar). *Taushetsplikt, meldeplikt og opplysningsplikt.*
https://www.bufdir.no/Familie/Fattigdom/Veileder/Samarbeid_pa_tvers_av_sektorer/Taushetsplikt_meldeplikt_og_opplysningsplikt/

***1 side**

Bunkholdt, V. & Kvaran, I. (2015). *Kunnskap og kompetanse i barnevernsarbeid.* Gyldendal Norsk Forlag.

Burns, K., Helland, H. S., Križ, K., Sánchez-Cabezudo, S. S., Skivenes, M. & Strömpl, J. (2020). Corporal punishment and reporting to child protection authorities: An empirical study of population attitudes in five European countries. *Children and Youth Services Review*, 120. 1-10. <https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2020.105749>

***10 sider**

Bøhn, E. D. (2020, 9. Juli). Humanisme. I *Store norske leksikon*. <https://snl.no/humanisme>

***1 side**

Christiansen, Ø. & Kojan, B. H. (Red.). (2016) *Beslutninger i barnevernet*. Universitetsforlaget.

Dalland, O. (2014). *Metode og oppgaveskriving*. (5. utg.). Gyldendal Norsk Forlag.

***257 sider**

Dahl, Ø. (2013). *Møter mellom mennesker. Innføring i interkulturell kommunikasjon*. (2. utg.). Gyldendal Norsk Forlag.

***313 sider**

Damgaard, I. & Nørrelykke, H. (2001). *Den personlige samtalen. En introduksjon*. Høyskoleforlaget.

Eide, K., Qureshi, N. A., Rugkåsa, M. & Vike, H. (Red.). (2009). *Over profesjonelle barrierer. Et minoritetsperspektiv i psykososialt arbeid med barn og unge*. Gyldendal Norsk Forlag.

Ellingsen, I. T., Levin, I., Berg, B. & Kleppe, L. C. (Red.). (2015) *Sosialt arbeid. En grunnbok*. Universitetsforlaget.

Facebook. (2016, 17. Januar). *Stopp barnevernet in Norway*. Hentet 01.05.2022 fra <https://www.facebook.com/stopbv/>

Grunnloven. (1814). *Kongeriket Norges grunnlov*. (LOV-1814-05-17). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1814-05-17>

Grøholt, B., Garløv, I., Weidle, B. & Sommerschild, H. (2008). *Lærebok i barnepsykiatri* (5. utg.). Universitetsforlaget.

Hagen, T. I. & Jørstad, R. H. (2008, 10. November). Kan være riktig å rise barn. *NrK*.
<https://www.nrk.no/innlandet/--kan-vaere-riktig-a-rise-barn-1.6302066>

***1 side**

Hansen, A. (2020, 3. Juli). Mange barn er tatt unødvendig. *Dagbladet*
<https://www.dagbladet.no/nyheter/mange-barn-er-tatt-unodvendig/72629773>

***1 side**

Hauge, C. B. & Kommandantvold, M (2016, 24. Januar). Tror barnevernet kidnapper barna. *NrK*.
<https://www.nrk.no/osloogviken/xl/tror-barnevernet-kidnapper-barna-1.12763258>

***1 side**

Heltne, U. & Steinsvåg, P. Ø. (Red.). (2011). *Barn som lever med vold i familien. Grunnlag for beskyttelse og hjelp*. Universitetsforlaget.

Hofman, S. (2011). *Etniske minoritetsbarn som opplever vold i familien -utfordringer og muligheter*. Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress.
<https://www.nkvts.no/content/uploads/2015/08/etniske-minoritetsbarn-som-opplever-vold-i-familien.pdf>

***60 sider**

Homlong, L., Fredheim, G. & Knudsen, H. (2019). Helsepersonell har plikt til å melde til barnevernet. *Tidsskriftet Den Norske Legeforening*, 139(15), 1-4.
<https://doi.org/10.4045/tidsskr.19.0276>

***4 sider**

Isdal, P. (2011). Blinde for voldens konsekvenser. *Tidsskrift for Norsk psykologforening*, 48(3), 262-264.
<https://psykologtidsskriftet.no/oppsummert/2011/03/blinde-voldens-konsekvenser>

***3 sider**

Jávo, C. (2010). *Kulturens betydning for oppdragelse og atferdsproblemer. Transkulturell forståelse, veiledning og behandling*. Universitetsforlaget.

***259 sider**

Kotsbakk, K. K. N. & Nilsen, P. M. (2022, 14. Mai.). «Beate» var livredd for at barnevernet skulle ta barna hennes. Derfor sa 28-åringen ja til det utenkelige. NrK.

https://www.nrk.no/trondelag/x1/barnevernet-skal-ha-oppfordret-gravide-_beate_-til-a-sterilisere-seg-1.15835166

***1 side**

Kvisvik, M. (Red.). (2019). *Yrkesetisk grunnlagsdokument for barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere 2019-2023*. Fellesorganisasjonen

***16 sider**

Lindboe, K. (2003). *Barnevernrett* (4. utg.). Universitetsforlaget.

Løvlie, A. G. & Skivenes, M. (2021). Justifying interventions in Norwegian child protection – an analysis of cases of violence in migrant and nonmigrant families. *Nordic Journal on Law and Society*, 04(02). 1-41. <https://doi.org/https://doi.org/10.36368/njolas.v4i02.178>

***41 sider**

Malt, U. (2021, 7. November) Empiri. I *Store norske leksikon*. <https://snl.no/empiri>

***1 side**

Rugkåsa, M., Ylvisaker, S. & Eide, K. (2017). *Barnevern i et minoritetsperspektiv. Sosialt arbeid med barn og familier*. Gyldendal Norsk Forlag.

Røkenes, O. H. & Hanssen, P.-H. (2007). *Bære eller bryte. Kommunikasjon og relasjon i arbeid med mennesker*. (2. utg.). Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke.

Sagdahl, M. S. (2019, 25. Juni). Autonomi. I *Store norske leksikon*. https://snl.no/autonomi_-_filosofi

***1 side**

Sahgal, N., Evans, J., Salazar, A. M., Starr, K. J. & Corichi, M. (2021). Attitudes about caste. *Pew Research Center*. <https://www.pewresearch.org/religion/2021/06/29/attitudes-about-caste/>

***4 sider**

Stokke, O. (2013, 28. Desember) Innvandrere frykter barnevernet. *Aftenposten*. <https://www.aftenposten.no/norge/i/kao4k/innvandrere-frykter-barnevernet>

***1 side**

Storhaug, A. S., Langsrud, E., Sørli, H., Jørgensen, K. & Kojan, B. H. (2022). Assessing appeals against emergency placements in Norway: A balancing act. *Journal of Public Child Welfare*. <https://doi.org/10.1080/15548732.2021.2022564>

***22 sider**

Straus, M. A & Paschall, M. J. (2009) Corporal Punishment by Mothers and Development of Children's Cognitive Ability: A Longitudinal Study of Two Nationally Representative Age Cohorts. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 18(5), 459-483. <https://doi.org/10.1080/10926770903035168>

***26 sider**

Støren, I. (2010). *Bare søk: praktisk veiledning i å skrive litteraturstudier*. Cappelen Damm.

***71 sider**

Sur, P. (2020, 16. April). Under India's caste system, Dalits are considered untouchable. The coronavirus is intensifying that slur. *CNN*. <https://edition.cnn.com/2020/04/15/asia/india-coronavirus-lower-castes-hnk-intl/index.html>

***4 sider**

Svartdal, F. (2020, 14. April) Fordom (Psykologi). I *Store norske leksikon*. https://snl.no/fordom_-_psykologi

***1 side**

Teigen, K. H (2022, 3. Januar). Tilknytning. I *Store norske leksikon*. <https://snl.no/tilknytning>

***1 side**

Van der Weele, J. & Fieco, E. M. (2020). Kulturelle fallgruver i vurderinger av foreldrenes omsorgsevne. Innspill og veiledning for barnevern, sakkyndige og rettens aktører. *Tidsskrift for familierett, arverett og barnevernrettslige spørsmål*, 18(2), 126-147.

<https://doi.org/10.18261/issn.0809-9553-2020-02-04>

***22 sider**

Whewell, T. (2016, 14. April). Norway's Barnevernet: They took our four children... then the baby. *BBC News*. <https://www.bbc.com/news/magazine-36026458>.

***2 sider**

Selvvalgt pensum: 1867 sider